

Întoarcerea artistului

Au trecut trei decenii de când la "Simeza" bucureșteană puteai să vezi o pictură contemporană peste care, neașteptat, plutea duhul lui Ion Andreescu, revelându-se tuturor un nume de artist român la care cultura plastică se îngemăna cu talentul nativ într-un chip cu totul aparte. Era numele lui Ștefan Râmniceanu. Și iată că se împlinesște sfertul de veac de când, în octombrie 1988- zenit al mizeriei spirituale românești -, acest artist cu nume de personaj brâncovenesc avea curajul – într-o vreme de interdicții și de voită uitare – să ne amintească tuturor de cei trei sute de ani trecuți de la urcarea în scaun a lui Constantin vodă Brâncoveanu, printr-o expoziție - eveniment deschisă chiar la Curtea Veche. Au scris despre ea Nicolae Steinhardt, Alexandru Paleologu, Andrei Pleșu, am scris eu însumi și am deschis-o într-un vernisaj de neuitat, între venerabilele ziduri, unde se adunaseră iubitori de artă, dar- țin minte –și câțiva "iubitori" de ordine ideologică ușor de identificat după scurtele de piele purtate...

Succesul a fost fulminant, chiar dacă Uniunea Artiștilor Plastici a fost silită să-l treacă sub tăcere. Era acolo un omagiu vizual adus istoriei, iar panourile lui Râmniceanu scânteind în aur și purpură ne aduceau aievea în față un "Bizanț după Bizanț" crepuscular și fastuos pe care l-ar fi prizat cândva un Mateiu Caragiale cu "craii" săi de Curtea Veche și pe care iconarul timpurilor noastre îl va fi visat în tumultul său de autentic "Pollock neo-bizantin".

Picturile lui Râmniceanu se impuneau unui spațiu el însuși impunător, "obiectele" sale, ferecate dureros în metal, dar și piroane, coifuri, sulite evocau dramatic jertfele atâtor Brâncoveni ai trecutului nostru, în timp ce clopotele, acum mute, dar menite să sune o posibilă trezire – splendidă premoniție!- erau aduse aici de Ștefan Râmniceanu, după ce, ironic și iarăși dureros, le purta chiar prin viitorul Centru Civic al Bucureștilor unde se năruiseră clopotele atâtor biserici...

Au urmat ani de retragere – precum altădată obișnuiau să o facă zugravii medievalității creștine -, dar și ani de mari succese în Grecia și în Franța, ani de reîntoarcere în țară și de ctitorire, cu o discreție exemplară a unui lăcaș de artă contemporană în pădurea de la Băneasa, unic - fără doar și poate – în această parte de continent.

Și iată că într-o simetrie simbolică demnă de opera sa, acum, în 2014, la Mogoșoaia – palatul brâncovenesc prin excelență -, Ștefan Râmniceanu omagiază alte trei veacuri legate de voievodul care l-a urmărit în gând și în simțuri, cu fastul domniei sale, dar și cu mucenicia sa unică în trecutul românesc.

Cu marie sale cicluri care au o coerență iconografică impresionantă – **Omul universal, Manuscrisele, Cărturarii, Centaurii**, sau **Scrisorile din insulă** -, la care se adaugă o sculptură monumentală, rafinată și robustă, totodată, din care îi rețin pe **Brâncoveni** și pe **Ctitorul** – ce ar putea sta cu demnitate în orice piață a capitalei României -, marele nostru artist revine într-un loc din care, ideatic, nu a plecat niciodată.

"Reîntoarcerea lui Ștefan"- cum îmi place să o numesc- este un eveniment al culturii noastre de astăzi și el are dincolo de semnificația sa estetică, un înțeles moral. Polivalentul creator, în tăcerile sale prelungite, ne-a vorbit despre încrederea sa în statutul omului de talent putând să subscrie oricând la vorbele lui Thomas Mann: "Artistul e înrudit cu principii întrucât duce, ca și ei, o existență reprezentativă".

Îngăduit fie-mi a repeta aici, în încheiere, câteva propoziții pe care le-am scris cu decenii în urmă și pe care nu am a le schimba.

Ștefan Râmniceanu, artistul care la debut picta peisaje de o andreesciană întoarcere către sine dovedește cât aparține neabătut acestei culturi prin grava, monumentală reculegere a formelor sale, prin cordiale armonii ale cromaticii, prin imaginarul său ce descinde din toți acei care, în aceste părți de lume, au putut să ajungă la splendida erezie, la convingerea că o bucată de lemn, purtând o imagine, o "eikona" poate fi venerată și că înaintea ei omul poate să treacă dincolo de propriile sale limite prin ceea ce, literal, cei vechi numeau "ekstasis".

Secolul nostru, mai mult ca altele atașat simbolului, eshatologicului și universalului, s-a recunoscut, îndeosebi prin mari artiști ai Răsăritului și ai revoluțiilor, în spiritualitățile de altă dată – de la Kandinsky sau Tatlin sau Malevici începând-, iar recurențele acestor spiritualități pot fi și ele argumente ale tăriei, ale tăcerii, ale așteptării.

acad. Răzvan Theodorescu